СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 111. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 15-го травня 1939. No. 111. Jersey City, N. J., Monday, May 15, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ДЕ НЕ СЯГАЄ РУКА СТАЛІНА

НЮ ЙОРК. — Ґазета „Дейли Мірор" повідомляє, що виступ трьох ґруп, української, вірменської і російської, яким внаслідок інтервенції Совєтів заборонено виступ з їхніми національними танцями та піснями на Світовій Виставі в Ню Йорку, відбудеться в неділю, 21 травня ц. р., в Палисейдс Емюзмент Парку, по другому боці ріки Годсон, напроти 125 вулиці. „Совєтська комісія", пише „Дейли Мірор" з 13 травня, „на основі свого контракту з Світовою Виставою, заборонила участь української, вірменської та російської ґрупи, а то тому, бо, мовляв, ці три ґрупи є відразливі для них". Представник згаданої ґазети виголосив у тій справі минулої пятниці вечором через радіо промову, в якій натаврував поступок Совєтів.

ПЕРЕМОГА ДЖАНА ЛЮСА У ВУГЛЕВІМ ЗАСТОЮ.

НЮ ЙОРК. — Вуглевий застій уже так, якби був зломаний. Майже всі копальні розпічнуть працю цього понеділка. Три ґрупи вуглевих копалень погодились на домагання Джана Луїса, предсідника вуглекопної юнії, що праця у їх копальнях буде зарезервована виключно для його юнії. Вуглекопи з другої юнії, що належать до А.Ф.П., будуть виключені від праці. Це було найголовніше домагання Джана Луїса і він його осягнув. Не погодилась на нього лише четверта ґрупа копалень, зо стейту Тенесі. Представник цеї ґрупи, яка затруднює коло 80,000 вуглекопів, заявив, що його копальні далі будуть давати працю всім, хто до них зголоситься.

ЗДЕРЖАЛИ ВИДАЧУ ПАШПОРТІВ ПРОВІДНИКАМ „БУНДУ".

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Ґвардія телефонував до департаменту стейту в Вашинґтоні, щоб той здержав видачу пашпортів трьом провідникам німецького „Бунду", між ними самому голові, Фріцові Кунові. Ля Ґвардія пояснював це тим, що „Бунд" є тепер під дослідом властей відносно його фінансових справ і через те небажаним є, щоб ті провідники тепер виїздили з краю.

СЕНАТОР ПОБИВАЄТЬСЯ ЗА НЕГАРНІ ДІВЧАТА.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Елендер, на основі своїх докладних студій, переконався, що навіть у державних установах гарні дівчата і жінки скоріше можуть авансувати, ніж погані. Він сказав це перед сенатом, додаючи, що гарненька жіноча нога нераз скоріше дібється доброї посади для її власниці, ніж звинні пальці, що поспішно виконують стенографічну роботу. Елендер піддавав думку, щоб впровадити відповідний закон, який охороняв би талант і здібність перед красою.

АДМІРАЛ ЛІГІ ҐУБЕРНАТОРОМ ПУЕРТО РІКА.

ВАШИНҐТОН. — Президент назначив адмірала Вилйема Лігія ґубернатором Пуерто Ріка, на місце уступаючого ґубернатора Виншипа. Це назначення пояснюють тим, що Пуерто Ріко незабаром стане центром усіх морських оборонних позицій в центральній Америці, а тому потребує такого ґубернатора, що добре розуміється на військово-морських справах.

ХАБАРНИЦТВО В АСЕКУРАЦІЯХ БЕЗРОБІТНИХ.

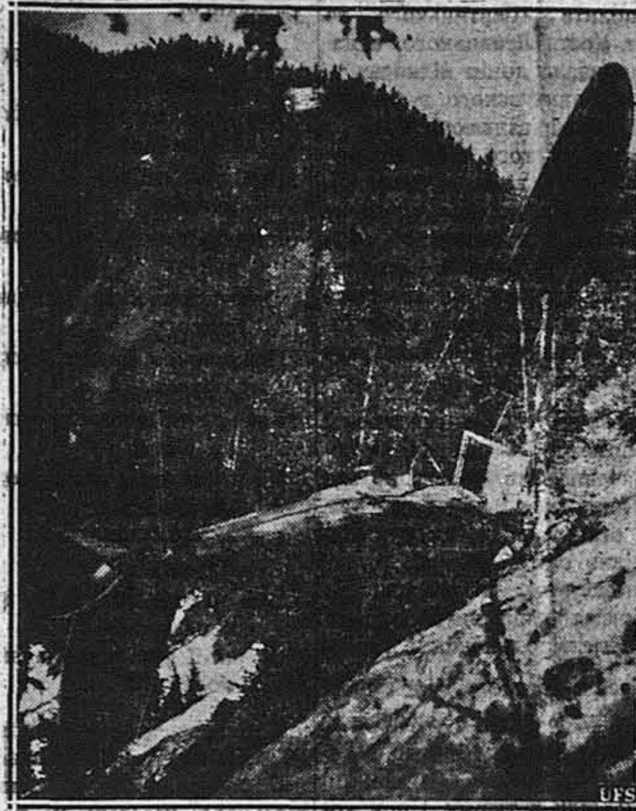
НЮ ЙОРК. — Аґент департаменту обезпечення робітників на випадок безробіття, Малон, зізнав на допитах прокуратора Дюїя, що в його департаменті діялися великі хабарництва. Малон сказав, що більша половина аґентів, які мали провірювати по фабриках число робітників і їх обезпечення, брала хабарі від власників фабрик, та подавала за те фальшиві звідомлення, шкідливі для робітників. Хабарі виносили від $20 до $700 від одного підприємства. Через те стейт втратив коло 15 міліонів долярів, говорив він. Малон признався сам до чотирьох випадків хабарництва.

УХВАЛИЛИ ГРОШІ НА ФАРМЕРСТВО.

ВАШИНҐТОН. — Сенат ухвалив поверх одного біліона і 218 міліонів долярів на ріжного роду підмоги для фармерства. Ухвала ця тим замітніша, що сенат ухвалив значно більше, ніж пропонував уряд, і через те перевищив на 400 міліонів долярів загальну позицію державного буджету.

РУЗВЕЛТ ПОРУЧАЄ АРҐЕНТИНСЬКЕ МЯСО.

ВАШИНҐТОН. — У листі до секретаря Гола президент Рузвелт сказав, що американська військова маринарка повинна купувати для себе арґентинське консервоване мясо, бо воно є далеко кращої якости, ніж американське, а притім далеко дешевше. Маринарка має право за призначені для неї гроші постаратись для себе про найкращий харч, говорив президент. Через те ще не нарушений клич „купуй американське", говорив президент.

ТРАҐІЧНИЙ ВИПАДОК

В летничім випадку, що скоївся коло Гай Каскейдс, по дорозі з Вала Вала, в стейті Вашингтон, до міста Сіетел, у тому самому стейті, згинули три особи, всі з тої самої родини: Сесил Олинджер з Милтона, Ореґон, його жінка й їх 7-літня одиначка.

НОВА ПОЛЬСЬКА ҐАЗЕТА В КРЕМЯНЦІ.

На Великдень вийшло в Кремянці перше число ґазети „Стражніца" — „двутиґоднік реґіональни". Видає її „Товажиство розвою зем всходніх в Кшеменьцу".

ДВОКОЛЕСНИК І ДИТЯЧИЙ ВІЗОК.

У Швайцарії недавно придумано такі дитячі візки, що вкупі і двоколесник і візок. На звичайному двоколеснику прироблено вигідне сидження для дитини між керівними ручками. От виїздить собі двоколесником чоловік на проґульку та й кладе й дитину на сидження між ручками. Їде собі й дитину забавляє їздою.

ДВА МЕДВЕДІ НА ПРОДАЖ.

Велику сензацію в паризьких торгових галях перед Великоднем викликали два живі молоді медведі, що їх привезли на продаж з Румунії. Кожний медвідь важив по 100 кґ., але аматорів на них не було. По довгих клопотах удалося купцеві продати одного медведя за 2,000 франків. Покупець купив його тому, щоб зробити собі зо шкіри медведя диван на підлогу.

БИТВА ТРЬОХ СІЛ.

У селі Менка під Серадзом (коло Лодзі) прийшло до збірної бійки між двома родинами селян. Обом родинам прибули з поміччю сусіди з сусідніх сіл, що бійка перетворилася незабаром у бійку трьох сіл. Коло 40 осіб були лекше й тяжче ранені.

ІТАЛІЙСЬКІ ЛІКАРІ НОСИТИМУТЬ ВІДЗНАКИ.

В Італії проголошено декрет, який зобовязує лікарів носити окремі відзнаки в рогах маринарки. Італійська преса згадує, що цей помисл влади вказуватиме усім лікаря й виріжняти його серед суспільства.

8 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ НА ДОРОГИ И ПАРКИ.

З нового буджету Канади 8 міліонів долярів призначено на дороги, парки та розвій копальняної індустрії в Канаді. З того на дороги в Манітобі припаде 475 тисяч дол., в Саскачевані 375 тисяч, в Алберті 275 тисяч, в Онтеріо 950 тисяч. Гроші підуть головно на дороги до літниск, на улекшення сполуки з літнисками в Канаді від границі Злучених Держав. На самий Райдинґ Мавнтейн Парк в Манітобі піде 35 і пів тисячі долярів на розбудову та поліпшення доріг. Великі суми грошей призначені також на ціль зберігання та охорони лісів у Канаді.

ЗАБОРОНА МАТРИМОНІЯЛЬНИХ ОГОЛОШЕНЬ.

Румунський уряд видав розпорядок із забороною для щоденників поміщувати матримоніяльні оголошення. Згаданий розпорядок видав уряд тому, бо при допомозі таких матримоніяльних оголошень торговці „живим товаром" доводили в пастку молодих наївних дівчат. Поліції вдавалося лище в деяких випадках вирятувати нещасливі жертви з кігтів торговців „живим товаром" майже в останній хвилині перед їх вивезенням за кордон. Одначе велику більшість дівчат вдалося таки торговцям вивезти за кордон під притокою „подружжя" до заморських держав. Розпорядок забороняє теж щоденникам поміщувати „листування залюблених".

УБИВ ТОВАРИША КАМЕНЕМ.

На спортовому грищі „Відев" у Лодзі 14-літній Ю. Амброзинський посварився з ровесником З. Стасяком. Хлопці зачали обкидуватися камінням. Один камінь поцілив Амброзинського в голову так нещасливо, що хлопець помер на місці.

ДОМАҐАЮТЬСЯ РЕЗИҐНАЦІЇ ВСІХ ПОСЛІВ.

Френк Ілайесон, секретар Злучених Фармерів Канади, Саскачеванської Секції, заявив, що його орґанізація вишле до премієра Патерсона домагання резиґнації всіх послів саскачевнаської леґіслятури.

Підставою цього домагання є те, що посли на останнім засіданні піднесли собі платню, не зважаючи на зубожілі відносини багатьох фармерів.

Секретар Ілайесон говорив, що він рішив внести це домагання, довідавшись про резолюцію місцевого товариства Злучених Фармерів у Семансі, яка була такого змісту:

„Тому, що ми припоручали урядові, щоб дав лік на щеплення коней проти недуги тим фармерам, які самі не можуть його дістати, й уряд відповів, що кошт був би завеликий, і

„Тому, що уряд обтяв призначену допомогу в декотрих випадках, де її дуже потребно, і

„Тому, що ми тепер бачимо, що посли піднесли собі платню,

„Тому рішається, щоби просити про їх резиґнацію".

Справу цю предложать на будучій провінціяльній конвенції Ю.Ф.К. для дальшої акції.

Посли ухвалили були собі підвишку по 200 долярів до їх теперішньої платні, 1,800 долярів.

ШАХОВИЙ ОСЕРЕДОК.

Восени минулого року відкрито у Лондоні шаховий осередок, щоб задовільнити пів міліона лондонських мещканців, які залюбки грають у шахи, і десятки тисяч членів провінціяльних шахових клюбів. Цим осередком буде управляти відома шахістка Віра Менчік, секретарка товариства. Головою буде анґлієць Дербішір, його заступниками відомі шахісти Капаблянка, Альохін і Джордж Томас. Шахова палата буде складатися з одного великого, розкішного голю і чисельних клюбових саль для менших індивідуальних та більших збірних партій. Будуть там усі вигоди разом з бібліотекою і читальнею.

ЗНОВ ГОРЯТЬ ШКОЛИ МІЖ ДУХОБОРАМИ.

В околиці Нелсон у Брітіш Колюмбії школу Чемпіон Крік між духоборами спалено, а школу Отещіна обкидано бомбами 22 квітня. В околиці Брилієнт спроби підпалити дві школі не вдалися.

НАГІНКА НА ВОРОЖКИ.

Торонтонська поліція робить чистку міста з ворожок і ворожбитів. Виявляється, що існують тут сотки тих галапасів і шарлятанів ріжного опису, які видурюють у легковірних тисячі долярів. Є багато циганських заведень, але з тими ще не найгірша справа. Клопіт є таки з „білими циганками й циганами", ріжними „професорами" містичних наук, читачів із кришталевих куль, карт, долонь, тощо, які ведуть виставні заведення для добірної клієнтелі. Покищо арештовано одинацять осіб, які покарано по 25 долярів.

НОВА "НЕСПОДІВАНКА" ВІДЛОЖЕНА

БЕРЛІН. — Німеччина поступає тепер дуже „дипльоматично", себто обережно, здаючи собі добре справу з того, що положення є таке, що кожна „несподіванка" з її боку може викликати світову війну, якої вона тепер виграти не може. Тому вже дехто питається: Чи вже справді стримано Гітлера? На те відповідають, що так не є, та що буде можна надіятись дальших „ревізій границь". Але все те відбудеться „спокійно". Німеччина змагає до цього таким способом, що держить на поготівлі 1,500,000 жовнірів і тим постійно „мучить" сусідів. Виходить, що „несподіванки" зачнуться тоді, коли вороги будуть цілком „деремучені". Так характеризують теперішню тактику Німеччини.

ГОТОВА „ВІДРЕКТИСЬ УКРАЇНИ..."

ЛОНДОН. — Анґлія заключила з Туреччиною дуже важний союз, звернений проти „осі". Поміч Туреччини велика, бо вона контролює Дарданелі, себто вхід до Чорного моря, а також може бути великою допомогою у боротьбі за контролю над Середземним морем. Цей союз для Німеччини тим прикріший, що вона дала Туреччині позичку на суму 150,000,000 марок, щоб її придержати при німецько-італійській осі. Тепер заходить друга небезпека: союзу Анґлії з Совєтами. Тому Німеччина прирікає Совєтам ріжні користі, щоб їх відтягнути від Анґлії. Між іншим, як твердять поінформовані, Німеччина відпекується цілковито від плянів щодо України.

ЩО РОЗПОВІЛИ ПАТЬОМКІНОВІ?

ВАРШАВА. — Польська преса розписується про те, що йде до поліпшення польсько-російських відносин. В часі, коли велися розмови між польським міністром заграничних справ, Беком, і заступником совєтського народнього комісаря заграничних справ, Патьомкіна, вона вияснювала соймову промову Бека. Зокрема те місце, де Бек говорив про „німецькі алюзії". Писала, що це була пропозиція Німеччини, зроблена Польщі, щоб розбивати Совєти і творити з них самостійні держави, зокрема самостійну Україну і Грузію. Але Польща на те не пішла.

ПРОТИ ПОСЕРЕДНИЦТВА.

ВАРШАВА. — Польща лякається посередників. Не згодилася на посередництво Ватикану, а тепер відмовляється від посередництва Японії. Каже, що не хоче бачити у Варшаві „Ронсименів", нагадуючи тим чином посередництво лорда Ронсемена у справі Чехословаччини, яке приспішило кінець чехословацької держави.

ЖДУТЬ НА „ФІРЕРА".

ДАНЦІҐ. — Артур Ґрайзер, президент данціґського сенату, заявив, що Данціґ спокійний за долю Данціґа, бо її зложив „у руки Фірера".

ПОЛЬЩА ГРАЄТЬСЯ З ВОГНЕМ.

ДАНЦІҐ. — Так пише „Данціґер Форпостен", згадуючи за те, що Польща „побренькує шаблею". Пише, що та „дитяча гра" треватиме так довго, поки не „вичерпається німецька терпеливість".

ДУХОВЕНСТВО ПІД КОНТРОЛЕЮ.

ВІДЕНЬ. — Повідомлено католицьку владу, що ті, що схочуть стати священиками, як і ті, що їх будуть висвячувати на священиків, мусять бути затверджені націстичною владою. Взято також під контролю майно Католицької Церкви в Австрії, головно землю і реальності, що мають вартість до сто міліонів долярів.

СЛОВАЧЧИНА.

БРАТИСЛАВА. — Дві події характеристичні для теперішнього часу: масові арешти жидів і змагання жити в приязні з Мадярщиною.

ВИПУСТИЛИ РОТШІЛЬДА.

ВІДЕНЬ. — Націстична влада звільнила з інтернування барона Люїса Ротшільда, відомого міліонера, що належить до славної жидівської родини Ротшільдів, що мають банкові інституції по найбільших осередках світу. Ротшільд виїхав до своєї рідні в Парижі. Кажуть, що буде позивати Німеччину за відшкодування. Пишуть про його високий „окуп", але ніхто не знає, скільки він заплатив за свою волю.

НЕ ПОШАНОВАНО ПІЛСУДСЬКОГО.

ДАНЦІҐ. — В дні, коли ціла Польща святкувала четверту річницю смерти Йосифа Пілсудського, в Данціґу не було ніякого свята. Сенат заборонив святкувати, бо місто є повне „протипольських почувань". Що це на те подобає, видно по тім, що вибито вікна в тім одинокім склепі, де виставлено портрет Пілсудського. Преса пише про бомбові замахи на польських урядовців, особливо на митних урядовців і залізничників. Виходить, що тепер не легко бути полякові там навіть кондуктором.

SVOBODA ("LIBERTY")
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc, at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

З Канади нале ть посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Є ЩАСТЯ, АЛЕ НЕМА РОЗУМУ

Можна сказати, що поляки мали велике щастя, коли вдалося їм по світовій війні з одного боку відновити свою державність на підставі права про самовизначення народів, та одночасно дістати від великих держав згоду на те, щоб знасилувати згадане право супроти інших народів. Мали поляки щастя вже і підчас самої війни, бо як антанта так і центральні держави заявилися за те, щоби Польща була самостійною державою. І мали вони щастя по війні. А доказом того є те, що Польща ще досі існує та що тепер, коли вона опинилася в скрутному положенні, то по її стороні станула беззастережно Анґлія, не говорячи про інші сили.

Та насувається питання: як довго те щастя буде ще Польщі служити? Певної відповіди на те нема. Але можуть бути здогади. Нам здається, що й щастя не вічне, особливо тоді, коли людина чи нарід не вміє його шанувати. Польському народові нещастя не бажаємо. Ні його йому не випророковуємо. Зате твердимо, що держава, яка не визнає глибших етичних і моральних засад, не має права на існування. Те, що Польща виправляє з нашим народом навіть у тій тяжкій хвилі, яка стоїть перед нею, не заповідає Польщі добра. Саме теперішній момент повинна вона використати на якийсь рішальний зворот у відношенні до українського народу під Польщею і до української справи взагалі. Вона повинна знайти якийсь шлях до зближення з українським народом, якщо хоче мати надію на підпору з його боку. Та того всього не видно. Є тільки сліпа і дурна ненависть. Є тільки терор супроти всього, що українське.

Польща залякана Німеччиною. І є чого їй боятись. Це правда. Але, на нашу думку, Німеччина не може Польщі знищити, коли брати під увагу теперішній уклад міжнародніх сил. Зате Польща завалиться у свому власному нутрі. Бо мусить завалитись кожна держава, що не вміє полагодити своїх внутрішніх справ, а має в собі багато елементу, зацікавленого тільки в розвалі цеї держави. А так є з Польщею. Тому, хоч тут нам в Америці ріжні польські міністри і амбасадори заявляють дуже врочисто про силу Польщі та її готовість до війни, ми не віримо в її силу. Твердимо, що гірко перерахується той, хто числить на Польщу, бо вона вже тепер така залякана і так стратила голову, що конфіскує в українській пресі навіть писанину тих, що дійсно хотілиб договоритися з Польщею до якогось порозуміння. Отже що з того, що Анґлія і Франція хочуть рятувати Польщу у своїм і її інтересі, коли вона сама копає собі гріб.

Також не віримо, щоб вона завчасу прийшла до розуму. А боїмось тільки того, щоб іще раз не сповнилися слова Шевченка, що Польща впала і нас задавила. Тому не хочемо її упадку, а тільки того, щоби прийшла до розуму. Але чи це можливе?

ЩО ОПОВІДАЮТЬ ЗБІГЦІ З КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

II.

Пекло мадярської тюрми в Рахові.

„В Рахові — оповідає мені колишній учитель, на лиці якого ще сьогодні бачиш сліди важкого побиття — була мадярська судова тюрма, в якій я пересидів 28 днів разом з іншими нашими людьми, що їх тоді було понад 50. У тій тюрмі було 5 камер, і то дуже вузьких, у яких мадяри запроторювали по 18 чоловіка, так, що коли вязні хотіли поміститися всі, то мусіли просто стояти (штука, якої мадяри навчилися від большевицьких опришків, бо це, як загально відомо, є так у большевицьких тюрмах, що запроторені не мають ніякої змоги покластись і мусять у камерах день і ніч стояти). Притім же треба зазначити зараз, що саме вязнів, стортурованих такою душливою вузиною тюремної камери, мадяри не виводили іноді й по тижневі на прохід. Тимбільше, що своєрідною тортурою для них був і харч, який давали раз на день, і то виключно напів зварену, немащену, затеж надмірно солену лемішку, після якої вязнів мучило дошкульне прагніння, котрого одначе вгасити не могли ніяк, бо води їм не давали. Але якщо отак не було в тій мадярській тюрмі ні місця, щоб принайменше покластися, ні якогось людського харчу, ні змоги вийти на прохід, то одного не бракувало тут ніколи, і все його було піддоетатком, а саме:

Катування.

Іноді ось було воно й так, що їсти не давали — ні навіть тієї соленої лемішки! — і по два дні з черги, затеж тюремні посіпаки впадали частенько і по кілька разів на день до камер, особливож у ночі, били вязнів, куди попало. Такі масові побої довершувались при допомозі ґумових палок, особливож при допитах, на які тягнули людей і по 10 разів на день, і підчас яких катували допитуваних так, що часто мусіли зомлілих з болю відливати водою. Взагаліж допит виглядав так: два жовніри тримали допитуваного за руки, а третій — перекладач, цивіль — бив кулаком по лиці й голові, причім по лиці вдарив нераз і до 40 разів. Били теж по голові й пендриком (ґумовою палкою). Допитову комісію творили мадярський детектив, перекладач і по два вояки для виконування еґзекуції, причім члени цієї комісії пили пиво і курили й вели допит 3—4 години. Як перше питання при допиті був запит відносно того, чи допитуваний є українцем, і скоро лиш була відповідь, що так, то катуючий посіпака зараз бив допитуваного в лице. Щойно опісля мусів допитуваний розповісти своє життя, дати інформації про те, хто є провідником українців у Галичині, причім мадярські посіпаки випитували багато про митрополита Шептицького та през. Костя Левицького, а далі починали допит відносно участи допитуваного в орґанізації Січей, взиваючи його з правила до того, щоб він подав їм усіх, відомих йому Січовиків. За кожну відмовну відповідь допитуваний був страшно катований, особливож тоді, коли він зважився покликуватися на міністерський обіжник, що наказував закладання Січей.

Зазначу теж, — сказав мій інформатор, — що так, як кого арештували, увязнений мусів лишитися і за ввесь час, без огляду на те, чи був відповідно одітий, чи ні, а всі вартісні речі, які він мав зо собою, мадяри вирабовували, зокремаж годинники і гроші.

Крав теж, що тільки зміг, і ключник вязниці, не передавав увязненим майже нічого з того, що їм свояки або знайомі приносили в тюрму, і при кожній нагоді впускав до камер пяних мадярських салдатів, кторі мордували політичних вязнів руками, ногами й палками і робили собі з того просто кріваву забаву, викрикуючи водно „кутя!" (пес). І не краще поводилися теж офіцири, які образливими словами давали здебільша почин до бійки і тортурів у тюрмі. Але саме власне такі люди мали сміливість домагатися від арештованих українців, щоб вони казали, що всі Січовики це прості бандити, і що всі ґрабунки, довершені мадярами, це виключно діло Січовиків, причім не потребую додавати, що до таких зізнань примушували нас нелюдськими побоями й особливими штуками при допитах. Отак напр. намагалися залякувати допитуваного несподіваними вистрілами з револьверів, вимірюваними так, що кулька проносилась коло самого вуха жертви.

А було й так, що вязень одержав по 50 буків на кожну руку — на долоню! — і таксамо по 50 буків в пяти (так тортурували напр. в селі Довгому, де жила, як відомо, зо своїм чоловіком донька Франка, Ганна, одружена з лікарем Ключком. (Та певних вістей про її долю досі не міг я дістати. — О. Г.) А й так бувало, що мадяри веліли нашим людям — ґуртами по 30 — 40 чоловіка — вдягати на ноги тяжкі військові чоботи, клали їм на плечі навантажені 50-кільові торністри, і ґонили ними під лайку і побої майданом 2 до 3 години так, що нещасні жертви дослівно конали з надлюдської перевтоми"...

Тут мій інформатор на хвилю спиняється у свойому оповіданні, а мені чомусь уперто на думці те відоме місце з Шевченкової поеми „Іржавець":

Мій краю прекрасний, розкішний, багатий!
Хто тебе не мучив? Якби розказать
Про якогонебудь одного маґната
Історію-правду, то перелякать
Саме пекло можна, а Данта старого
Полупанком нашим можна здивувать.
І все то те лихо, все, кажуть, од Бога!
Чи вжеж йому любо людей мордувать,
І надто сердешну мою Україну?!
Що вона зробила? За що вона гине?
За що її діти в кайданах мовчать?!

І дивлюсь я по станиці на Шоберпляц 2, по тій станиці, що робить враження не то військової казарми, не то бараків, не то захисту для бездомних, і вгортаю поглядом іще раз десятки наших збігців з Карпатської України, що товпляться тут, повні важкої нудьги, болючого неспокою і тривожної непевности за свою долю в найближчому майбутньому... Говорищ з ними і пізнаєш, що це високо інтеліґентні люди, між якими є професори, вчителі, інжиніри, військові і досвідні ділознавці, і серце в тебе застигає на думку, що всі оті наші прегарні люди з карпатської батьківщини, у словах яких так і горить жар національної свідомости і любови до своєї рідної землі, сьогодні кинені на поталу непевної долі, і що такі страхіття доводилось і доводиться їм переживати тепер під кормигою мадярського наїзника... І я знову почуваю ще раз, що тим жалюгідним жертвам мадярського наступу на Карпатську Україну мусить нині допомагати ввесь український нарід великою всенаціональною і всежертвенною допомогою, гідною епохального моменту в історії Карпатської України.

В тій цили ось завязавсь у Відні Комітет Допомоги Збігцям з Карпатської України, який працює від самого початку прибування транспортів зо збігцями і який саме тепер видав нові відозви до нашого громадянства, зокремаж до української еміґрації в Европі і за океаном, якої текст читачі „Свободи" прочитають незабаром на сторінках нашого журналу.

Д-р Остап Грицай.

РАМІО-ВОВНЯНІ КАПЕЛЮХИ.

Коли до вовни додати трошки рамія, то вийде надзвичайно міцне сукно. З такого сукна почали вже в Америці капелюхи виробляти. Такий капелюх і міцний і легко його чистити.

БОЯТЬСЯ УКРАЇНСЬКИХ АФІШОК

У **Чорткові** є кооперативна українська книгарня, що торґує книжками, мапами, часописами, листівками і т. і. Для реклями книгарня, як кожне торговельне підприємство, мусить показувати той товар, який має на продаж. М. і. вивішує що дня афішки українських часописів, які має в комісовім продажі. Та ось 19. квітня поліція забрала всі афішки. На інтервенцію власникові книгарні у старостві сказали, що можна вивішувати афішки тільки польських часописів, зате не можна вивішувати українських, бо староство видало такий обіжник. І справді поліцаї забрали афішки цензурованих, леґальних ґазет також із усіх інших крамниць, де їх продавали.

У **Тернополі** в суботу, 15. квітня, поліція наказала власникам усіх кіосків усунути з виставових таблиць афішки всіх українських часописів. Сказали, що це розпорядок адміністраційної влади. Польських і жидівських ґазет ця заборона не торкається.

І в **Копичинцях** тепер українські афішки небезпечна справа. Зараз по Великодні поліцаї на основі розпорядку повітового староства приказали всім крамничникам надалі не вивішувати афішок українських ґазет, лише польських і жидівських. Коли один купець звернувся безпосередньо за виясненням, йому відповіли запитом: Чи він прийшов перевірювати правильність поведінки орґанів прилюдної безпеки?

У **Збаражі** всі кіоски дістали таку саму заборону вивішувати афішки українських цензурованих ґазет. Староство умотивувало вже отверто ту заборону оглядами прилюдної безпеки...

Такі алярмові вістки приходять до редакцій українських часописів із ріжних східньо-галицьких міст і містечок, та редакції не можуть нічого навіть писати про це, бо цензура конфіскує вістки про конфіскату афішок.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

С. Б., Ню Йорк, Н. Й. — Ваш допис буде поміщений. Але адреса повинна бути подана в платнім оголошенні. Цеж — бизнес.

В. С., Ліверпуль, Н. Й. — Шкода було витрачувати стільки часу і труду на таке, чого не може бути ніякого хісна. Стоїте далеко від правдивого життя.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА
В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.
Частина друга.

(77)

Селян у таких справах дуже було тяжко рушити, а особливо в часі жнива; притім вони нерадо задиралися з розбишаками, боячися, що скоро роздратують їх, а не переловлять, то розбишаки будуть мститися. На той раз старости не зібрали нікого: вибралися лише військові люди, калужани, та й то по більшій части вислужені вже, старі, бо молоді, сильні, здорові служили ще у війську. Білівці і лихвинці не встигли з ними злучитися. Калужани самі підійшли до вказаного місця. На їх біду намісник не вислав з ними донощика, але вкинув його в тюрму і взяв на питку, від котрої він і помер; вояки лише відповідно до оповідання того донощика мали відшукувати місце, де знаходиться шайка. Вони не знали крутих стежок, котрими удальці виходилиб зо свого табору. Приїхавши на місце, де за їх обчисленням, повинен би знаходитися розбишацький стан, калужани зсіли з коней, входили в ліс, наслухуючи, і почули за деревами тупіт кінських копит і гамір людської мови. Віхати в ліс здавалось неможливим; в гущавині лісу вони побачили дебри. Вояки лишили осідлані коні на дорозі, поручивши пильнувати їх своїм слугам, а самі зо зброєю пішли в глибину лісу. Тимчасом розбишаки через своїх розставлених сторожів дізналися про прихід военних людей, висланих проти них; забрали наборзі свої пожитки, сіли на коні і своїми крутенькими стежками, гусаком їдучи один за другим, виїхали на гостинець. Коли переслідуючі їх піші вояки дібралися до розбишацького табору, там уже не було нікого. Розбишаки напали на слуг, оставлених вояками на гостинці, відібрали їм коні, побили слуг, коли ті почали кричати, пішли в брід через Жиздру з забраними кіньми, потім завернули в ліс і щезли з очей. Калужани, почувши крик слуг, метнулися назад, знайшли тільки трупи їх, а де ділися розбишаки з кіньми — вони не бачили. Діло скінчилося тим, що калужани пішли додому піщки, а зустрівшися з білівцями і лихвинцями, розповіли їм, що розбишак уже нема. Тоді лихвинці і білівці, не знаючи, де глядіти розбишак та й не сподіваючись, при своїх слабих силах, упоратися з ними, пішли й собіж додому.

Розбишаки, уйшовши сім верств, увійшли в село, набрали там собі пашні, заплатили як слід, але заказали продавцям говорити про себе, грозячи інакше пустити село з димом. Потім удальці пройшли ще десять верств і знайшли собі захист, ліпший від попереднього; то була лісна закутина; посеред неї озеро; в тій закутині розложились розбишаки табором, і для виходу прорубували собі круті стежки, як і в попереднім своїм захисті, а в деяких місцях, доступних для проходу, умисне навалили дерева, щоб зробити місця непрохідними. Стаючи на новій оселі, вони післали двох товаришів на попереднє місце сповістити Кудеяра і Урмана, скоро ті прибудуть.

Післанці не застали нікого на місці попереднього табору і засіли на своїх стежках, дожидаючи, коли будуть їхати Кудеяр і Урман. Тогож дня вони почули кінський тупіт: зявився на стежці Урман, за ним, один по другім, ряд незнайомих їздців, а за ними вючні коні.

— От вам, — сказав Урман, — нові гості і товариші, дорогі гості з Дону прибули і нас кличуть до себе.

— А наші — сказали йому товариші — вийшли звідси тому, що була проти нас висилка, тільки тій висилці не було щастя.

— Я догадався, — сказав Урман — по дорозі сліди вашої роботи... орли і круки вдячні вам. Він натякав на трупи побитих слуг.

На другий день приїхав Кудеяр зо своїм закупном. Урман розповів йому, що в Болхові був великий ярмарок, гроші він виміняв, накупив зброї, накупив також кожухів за гроші, які дали йому удальці, припасаючи теплу одежу на зиму.

— А от, — говорив він, вказуючи на десятьок своїх товаришів, з котрими приїхав, — то молодці з Дону, приїхали закупити зброї і коней для своєї ватаги і прикинулись боярськими дітьми; а я їх пізнав зараз, якого полету вони птахи; вони їхали з наміром, щоб з нами змовитися. Зібралось, бачиш, чотири ватаги, ходять у нашім краю по лісах, так вони й веліли їм розвідатися про нас і покликати нас до себе, щоб ми за одно були з ними.

— А де ваш табор? — спитав Кудеяр.

— Над Доном, — відповідали прихожі — недалеко від того місця, де ріка Бистра Сосна у Дон вливається.

— А багато вас буде? — спитав Кудеяр.

— Сотні щось чотири, — сказали прихожі. — Ми ходили повище — коло Венева до Рязаня, тільки на нас була облава: боярські діти на конях, а стрільці піші з вогнем! У нас зброї мало, ми і втекли дальше на Дон.

Кудеяр поїхав з ними на нове місце постою розбишацького табору і роздав усім молодцям нову, куплену зброю. Лишився ще великий запас і Кудеяр обіцяв роздати його тим, що стоять над Доном, коли прийде до них на сходини. Молодці дивувалися, як то все вдається Кудеярові, вважали його всемогучим знахором і готові були в усім повинуватися.

— Ми за тебе майже заложилися, — говорили йому. — Куди ти поведеш нас, туди й підемо; що звелиш, те зробимо. Ти все знаєш; що скажеш тому і статися.

— Осторонь ви, братці, тут помістилися, та не довго тут нам гостювати, — сказав Кудеяр, — треба буде рушитися: підемо на схід до нашої братії, що над Доном. Чули ми від тих, ро з Дону до нас приїхали, що Муравським шляхом буде йти велика каравана з Москви в Крим і в Цареград, як кажуть, а там багато везуть міхів дорогих і збіжжя і муки і всякого припасу. Ми розібем її і підемо на Дон, а потім станемо разом з нашою братією на Доні промишляти над нашим великим ділом. А тут нам лишатися й зимувати не годиться, тому, що про нас уже дізнались і зроблять на нас велику облаву, а нас не дуже багато, не відібемось.

Ніхто не став і не смів перечити. Всі поклали свої пожитки в мішки, що висіли з кожного за спиною, по оба боки коня. Сідел було мало, заступала їх підстелена одежа. За плечима в молодців були луки і колчани, а ззаду за мішками, на поперек коня, привязувалась рушниця. Лишню зброю і припаси везли на вючних конях. Розбишаки їхали помалу, пробираючись лісами, щоб їх не замітили; в деяких місцях приходилось їм прорубувати гущавину і засипувати рови, коли це видалось лекще, ніж робити великі обходи.

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

НАБІЖУЧІ ТЕМИ

НЕ ЛЮБИТЬ СВОГО ЗЕРКАЛА

Відома американська письменниця Перл Бок, котра недавно дістала нагороду Нобля, що вважається найвищою літературною нагородою, виступила на конгресі письменників ріжних країв, що оноді відбувся в Ню Йорку, й казала, що американська буржуазія не любить читати повістей про американську буржуазію.

Одначе фактом є, що американська буржуазія читає багато книжок. Видно, вона читає книжки про не-буржуїв.

Як так, то справа ще стоїть розмірно не зле. Багато гірше в тих народів, у котрих люди не читають про свою клясу, а про чужу — теж не читають.

НЕ ЦІКАВО

Говорила Перл Бок, що американські буржуї тому не читають книжок про себе, бо вони знають, що їх життя нудне й нецікаве.

Не знають бідаки, що інколи письменник змалює нецікаве життя цікаво.

Деколи напише про це й цікаво й правдиво, а деколи лише цікаво.

ПРАВДА И БРЕХНЯ

Хто не читає книжок про життя своєї кляси тому, бо це життя нецікаве, той тим самим каже, що й книжка про це життя буде нецікава, якщо вона представить життя таким, яким воно є.

Та чи всі люди, беручи книжку в руки, ждуть найти в книжці життя таким, яким воно є? Чи не має багато людей, які беруть книжку в руки якраз тому, бо сподіваються забавити читанням в книжці про життя інакше, як воно є в житті?

Серед критиків еспанської літератури є багато таких, які ділять еспанську літературу на дві части: одні книжки представляють Еспанію й еспанців по правді; це література для еспанців. Інші представляють Еспанію й еспанців не такими, якими вони по праві є, але такими, якими еспанці хотіли би їх бачити в уяві неспанців. Такі книжки вони називають літературою для вивозу. Вона призначена для чужинців.

ПРОМІНЬ НАДІЇ

Проф. Герберт А. Милер, один з кращих американських знавців національної справи, пишучи в одному місячнику про низку книжок про політику на Далекому Сході, каже:

„Коли люди, що вийшли з так далеко від себе положених обставин, як автори книжок пишуть так справедливо про ті самі хаотичні суспільні явища, то ми можемо сподіватися вийти незадовго з цього хаосу".

Звісно, самих розумних авторів ще мало: до розумних авторів треба ще читачів, охочих читати книжки розумних авторів. Твори найрозумніших авторів без читачів це тільки крик у пустині.

НАРОДНЯ БІБЛІОТЕКА

Появилися перші книжки, видані Американським Союзом для Освіти Дозрілих Людей. Називаються вони Народня Бібліотека. Відразу появилося вже 6 перших томів. Кожний том коштує 60 центів.

Накладці виходять з заложення, що лише книжки, що коштують нижче доляра, можуть рахувати на масове поширення. Накладці говорять про міліони.

Менче щасливі накладці чулися би щасливі, якби призначені на масове поширення книжки розійшлися тисячами, а деколи, якби розійшлися сотками.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Споживча Кооператива в Ню Йорку.

Така новина може здивувати наших людей, що проживають довший час тут на чужині. Але не дивно булоб прочитати, що в їх рідному селі заснували таку кооперативу! Навіть більше того, люди дивувалисяб, колиб такої кооперативи у їх селі не було.

Але тут у Ню Йорку, де так досконало розвинена приватна торгівля, така кооператива не є звичайним явищем.

Нашим людей у краю досить біда тисне, отже вони примушені шукати порятунку, який вони почасти знаходять у кооперації. Шляхом молочарських, сільсько-господарських, споживчих кооператив вони досягають того, що їхні тяжко зароблені гроші чи праця зуживаються в найкорисніший для них спосіб. Шляхом кооперації вони досягають того, що з їх праці і труду не користає приватна торгівля, яка працює на свій власний ужиток. Годі тут перерахувати всі користі, що наші люди в краю мають з кооперації. Найліпша ілюстрація це кооператива першого ліпшого села. Звичайно започаткував її невеликий гурток наших чесних працьовитих людей. У короткім часі торгівля збільшується, народня робота поширюється, свідомість і добробут людей поліпшуються. Відчувають і поляки в українській кооперації велику загрозу для себе, тому і притискають її. Пригадайте часи пацифікації, як вони нищили наші кооперативи. Ввесь час українська кооперація відчуває і терпить від утисків польської влади. Та проте люди відчувають, що шляхом кооперації вони поліпшують свій добробут. Вони розуміють, що і наша політична сила буде більша, коли ми економічно будемо сильніші, а для господарської сили кооперація може багато прислужитися.

Та не ліпше положення наших людей і тут на чужині. Назагал і тут тяжко працюють наші люди, заробляючи на прожиток собі і своїй родині. Як наші люди в краю, так і члени споживчої кооперативи в Ню Йорку шляхом кооперативного обєднання хочуть поліпшити свій добробут.

Дня 10. травня українські кооператори в Ню Йорку започаткували нашу споживчу кооперативу.

Будемо старатися, щоб і продукти були добрі і свіжі і щоби продавати їх не дорожче, як в інших склепах.

Працюємо на користь для всіх нас. Чим будемо більше користати з нашої кооперативи, тим більше будемо мати торговлі, а тимсамим і зиску для нас самих. Його будемо звертати всім тим, що купували в нашім склепі, чи якесь добре діло підпомагати, чи нашу кооперативу поширювати. То вже буде воля всіх наших членів. Чим більше буде нас, тим більше будемо користати з того. Приходьте до нас! Вступайте в члени української споживчої кооперативи! Бо ніхто нам не допоможе, як ми самі собі не поможемо.

С. Подолянка.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Відчит в домівці ОДВУ.

Дня 30 квітня ц. р. попол. відбувся заходами Окр. Управи ОДВУ в домівці ОДВУ відчит п. Евгена Ляховича на тему „Міжнародне положення і Україна". Прелеґент представив той вульканічний вибух в Европі, з якого наперед повстала Карпатська Україна, а опісля черговий вибух, в якім вона втратила свою державність.

Бесідник переходив крок за кроком ті всі політичні потягнення, які робив уряд Карпатської України, а також інші українські політичні кола в краю та за границею і старався проаналізувати їх — чи вони були правильні, чи ні.

Висловлюючи свою думку, бесідник поручав і іншим над цими питаннями застановитись. Відчит він закінчив тим, що в тій траґедії український провід у Карпатській Україні поступав правильно. Іншого шляху, як той, яким він ішов, він не мав. Мусів пробувати навіть таких способів, які згори були засуджені на невдачу. Супроти цього нема нам потреби у соромі опускати очі, а навпаки, ми можемо бути горді на останні події та з піднесеним чолом працювати далі для нашого визволення, сподіваючись певної перемоги. Далі він зясував теперішній пливкий політичний стан в Европі.

Потім наступили запити і дискусія, в часі якої забрав голос один січовик із Карпатської України, який три дні передтим прибув до Америки. Він сам брав участь у геройських карпатських боях. Приявні зустріли його бурею оплесків. А він у простих словах, карпатсько-українським виговором, говорив про те, як то бились карпатські січовики з чехами, опісля з мадярами; як мадяри розстрілювали наших людей; як то наші герої, навіть за обіцянку, що дароване їм буде життя, не хотіли заявляти, що вони „мадяри", а з окликом „Слава Україні" падали від мадярських куль. Цей січовик вичисляв навіть імена тих, що їх на його очах постріляла мадярська влада.

Та, не звертаючи уваги на ці трагічні події, в його словах була гордість і запал. Не було нарікань на рідну владу, тільки велика пошана до неї. Цей відчит і дискусія залишили на слухачів скріплююче враження. Вічем проводив гол. орґанізатор ОДВУ, п. М. Леськів. Переведена збірка на карпатських січовиків принесла $19.30.

Анна Гладун,
секр. окружної управи.

КРЕМІННА ЛЯМПА І МОТИЛІ.

Одна з нюйорських фірм, що займається годівлею мотилів, насвітлювала молоденькі мотилі кремінною (кварцовою) лямпою. Показалося, що вже невеликі давки позафіолетних промінів кремінної лямпи вистачали, щоб мотилі скоріше розвивалися. Також крильцята насвітлюваних мотилів були темніші ніж звичайно.

ПОСЕРЕДНИКИ В УГЛЕВІМ СТРАЙКУ.

Великий страйк робітників мягкого вугля, що загрожує краєві недостачою цього важного топлива, стараються полагодити Перкинс, секретарка праці в кабінеті президента Рузвелта, та Джеймс Дюї, посередник з рамени федерального департаменту праці.

М. Костишин.

ГЕЙ, ВРАЗ ДО ЧИНУ!

(В траґічну річницю полк. Е. Коновальця).

Річниця триюмфу, ганебного чину.
Чи краще у світі діється сьогодні?
Кругом божевілля, круки всі голодні,
Мов кістяк собаки гризуть Україну,
Заковану в ярмах, народом торгують,
Права відбирають у нашій святині,
Сини України блудять по чужині,
А світлі їх чини деспоти таврують.
О, Боже! Чи гнівом за те нас караєш,
Що ми хрест неволі, важкий хрест несемо,
Щінні наші жертви за правду кладемо;
Чомуж на деспотів кари не зсилаєш!?

Річниця! Як бомба витворила драму
Підступом московським, в таємничій змові,
Кровю обагрились хідники брукові
Чужої країни, міста Ротердаму.
Упав вожд! А серпан навіяв жалобу,
Що болями в серця впялилась глибоко;
Та визвольні рухи дух підніс високо,
Лютішої пімсти покріпив жадобу.
До волі змагати! Гей враз, всі до чину!
В змаганях гартуйте сталеві завзяття,
Нас кличе дух вожда й борці Закарпаття.
Воля лиш по трупах прийде в Україну.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

РУЇННИЦЬКІ СИЛИ.

Споглядаючи взад на наше громадянське життя та на розвій наших суспільних інституцій, приходять на гадку ті всі чорні руїнницькі сили, які при кожній нагоді, як тільки почало денебудь швидким темпом плисти наше суспільне життя, появилися та своєю руїнницькою роботою старались його поступ спинити.

Були ті руїнницькі випадки при творенні і розвою теперішньої нашої величавої організації У. Н. Союзу, були в часі творення Обєднання. А тепер появляються ті руїнницькі сили, що поширюванням брехливих вісток про Карпатську Україну вбити в нас віру до себе самих і підточити нашу дальшу поміч визвольним змаганням.

Трагедія Карпатської України без сумніву нас усіх пригнобила. Та, з другого боку, геройська боротьба карпатських січовиків піднесла нас усіх на дусі, бо кожний собі міркує, що коли маленька Карпатська Україна довершила таких великих діл, то що довершить цілий великий український нарід, діставши зброю у свої руки!

Ось це й гарне і моральне піднятя, викликане геройською Карпатською Україною, теперішні наші Іроди стараються задушити і представити все те, що там творилось, у поганім світлі. Тим нашим чорним духам помагають польські і російські часописи, а також наші соціялісти. Вони похвалюють ці шкідливі виступи, що деморалізують нашу суспільність, хоч усі запевняють, що вони хочуть єдности. Захвалюванням отаманів, яка обкидає болотом навіть таких українських лицарів, що вже своє життя зложили на народнім жертвинику, ми єдности не осягнемо. В такий спосіб шириться розбиття і розєднання.

Тимко Мелещук,
Ню Йорк, Н. Й.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

THREE HUNDRED MOTHERS, DAUGHTERS AND THEIR GUESTS DINE AT WILSON

In a setting of flowers and candlelight, 300 William Wilson Jr. High School pupils, their mothers, teachers and guests sat down to dinner at the Mother-Daughter Banquet given last night under auspices of the Parent-Teacher Association of the school. Mrs. Paul Parker, the president, presided.

The head table, illuminated by tall yellow tapers, had a centerpiece of white, blue and gold flowers, carrying out the school colors. Arranged in a low, rectangular white container, they included narcissi, jonquils, iris, scillas, grape hyacinth. Fern was strewn the length of the table. The other tables held centerpieces of mixed Spring flowers in tall, white containers.

Seated at the head table were Miss Marie Lechycka, guest artist of the evening, and Miss Vera Stetkewicz, Miss Lechycka's accompanist.

Following dinner, which was served in the gymnasium of the school, the guests went to the auditorium, for a program of two plays given by the students, and Miss Lechycka's entertainment.

Miss Lechycka, an American born girl who has lived most of her life in the Ukraine, and who returned to this country only seven years ago, is a charming and interesting entertainer. A graduate of Iowa State College and of Columbia University, she is a pharmacist by profession an gives her programs on Ukrainian culture and folk lore as a hobby.

Colorful Native Costumes

Dressed in colorful native costume, consisting of white blouse, richly embroidered, underskirt, skirt, apron, vest, high red boots, and elaboate floral tiara, with ribbon streamers, she devoted half an hour to a discussion of the geography, history, language, religion, and culture of the country. She then sang a group of folk songs in her native language. Possessed of a sweet, vibrant voice, she gave her audience the spirit and color of her country trough her singing. She then presented a group of four Ukrainian folk dancers, in lively rhythmic folk dances.

Dressed in elaborately beaded and embroidered costumes, the two boys and two girls danced with the fire and gayety of the Ukrainian natives. They were enthusiastically received. Walter Bacad, Florence Haggarty, Heinz Feuerberdt and Dorothy Locke were the dancers.

(The Daily Argus, Mount Vernon, N. Y., Tuesday, May 9, 1939.)

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАҐО, ІЛЛ. Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 379., відбудуться в вівторок, 16. мая, в годині 7:30 вечором, в церковній гали св. О. Николая при Оклей і Райс ул. Проситься членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Також проситься довгуючих членів прийти та вирівняти свої залеґлости, бо в противнім разі можуть бути суспендовані. Рівнож проситься членів, щоби кожний старався привести зо собою нових кандидатів до У. Н. Союзу. — Тома Подола, предс.; Василь Пилипів, кас.; Андрій Бодларчук, секр.

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Місячні збори Бр. св. Йосафата, від. 217., відбудуться в вівторок, 16. травня, в годині 7:30 вечором точно, в гали парохіяльній, 303 Гудсон улиця. Приявність всіх членів, як місцевих так і позамісцевих, є конечна, бо є важні справи до вирішення. Довгуючих членів напоминається, щоби вирівняли свої довги до Бр. і У. Н. Союзу в цім місяці, бо в противнім разі будуть суспендовані без виїмку хто це буде, бо братська каса зістає вичерпана і більше за нікого не буде висилати розмету. Проситься приняти це до відома, щоби потім не було нарікання. Члени, котрі будуть на зборах, отримають дивіденду з гол. каси У. Н. Союзу, а котрі не будуть, щоб не приходили поза зборами відділу до секр. і впоминались, тільки мають чекати на наступних зборів. — Мих. Рудий, предс.; А. Іванів, секр.

ВАЛЛІНҐФОРД, КОНН. Місячний мітінґ Тов. „Січ", від. 54., відбудеться як звичайно в третій вівторок місяця, т. є. 16. мая, в домі Маланчука, 33 So. Main St., Wallingford. На цей мітінґ обовязково повинні явитись усі члени, бо маємо до вирішення важні справи. — Стефанія Саламбай, предс.; Богдан Саламбай, кас.; А. Маланчук, секр.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70., відбудуться в вівторок, 16. мая, в годині 7. ввечір, в галі У. Н. Дому, 181-183 Фліт Ст. Кожний член і членица обовязані прибути на збори, бо секретар буде роздавати чеки-дивіденди від Українського Народного Союзу. Секретар не буде нікому тих чеків носити до дому, ані не буде посилати почтою. Кожний має прибути до галі і там отримає свого чека. Кожний член обовязаний заплатити свої вкладки в гали на зборах кожного місяця точно, бо Товариство платить рент за галю, щоби члени приходили і там свої вкладки платили і знали, які ухвали запали на зборах. Кожний член повинен застосуватися до § 179 статуту У. Н. Союзу: „Вкладки — як їх платиться". Приведіть своїх кревних або знайомих, щоби їх вписати в члени У. Н. Союзу. Вписуйте свої діти до У. Н. Союзу, а дістанете добру нагороду. — Пилип Дмитриха, предс.; Михаїл Самоїл, кас.; Антін Онисик, фін. секр. Адреса секретаря: Anthony Onysyk, 117 Lake St., Jersey City, N. J. Phone: Journal Sq. 2-4298.

МІНЕАПОЛІС, МІНН. Місячні збори Тов. Зап. Січ, від. 385., відбудуться в середу, 17. мая, в год. 7:30 ввечір, в домі Просвіти, 700 Джексон стр. N. E. Проситься всіх членів прибути начас. Будеться виплачувати дивіденди. Хто хотів би вступити в члени, будеться принимати старших і дітей. Мітінги будуть відбуватися літом у третю середу по першім в місяці. — Й. Греськів, пр.; К. Сокіл, кас.; О. Козак, секр.

БОСТОН, БАСС. Спеціяльні збори Тов. ім. Евгена Коновальця, від. 238., відбудуться в четвер, 18. травня, точно в годині 7. ввечір. Проситься всіх членів прибути на ці збори. Є важні справи до полагодження: справа 45-літнього ювилею, справа посвячення прапорів, вибір членів, котрі мають занятися приготуванням до цего Союзового свята. Рівнож майже кожний член одержить дивіденду за цей рік від Батька-Союзу. Тож проситься прийти і забрати свого чека. На ці збори кожний член повинен привести з собою свого сусіда, свою фамілію і тих всіх, котрі ще не є членами Батька-Союзу. Проситься всіх прийти точно. — П. Мороз, гол.; Й. Бербелицький, кас.; Н. Давискиба, секр.

ДОМИ З СОЛОМИ.

В Карльслюнді у Швеції збудували на пробу кілька домів з нововинайденого будівельного матеріялу, якого головним складником є солома. Новий будівельний матеріял легко обробляти, є доволі тривкий і дешевий та є добрим ізоляційним середником. Будинки, збудовані з такого матеріялу, теплі і сухі.

ГЕНЕРАЛ ФРАНКО з жінкою на бійці з биками, національній еспанській розривці, відповідає на привіт зібраної в цирку публики.

ВІДОЗВА
ДО РОДИМЦІВ ДЕВЯТНИК, ПОВІТ БІБРКА.

Пониже підписаний комітет одержав цими днями з рідних земель від наших піонірів молодого віку листа в таких словах: „Вирівнюймо свого духа й тіло". А дальше:

„Як усе людство в мирі, то далеко більше **ми, українці,** котрі виявляємо себе **ними,** дереживаємо в цю добу нове лихоліття страшного завтра. Та це не вбиває нас, як не вбивало наших батьків, а скріплює і додає нам більшого гарту і сил до боротьби".

„Дім, **нашу національну твердиню,** яку розбудували ми при вашій допомозі, вже під накриттям. Тепер у нас іще далеко більше потреб, а це, щоб у нім було те, що моглоб вказувати, що **ми і ви,** свідомі свого діла. Та в нас крім завзяття духа та отвертих очей на нашу й вашу долю нічого більше нема. Поможіть! І ще раз поможіть! **Не нам — наші дні почислені.** А — собі. А це собі, свому народові, свому грядучому поколінню".

Родимці! Зміст листа, досить коротенький, але слова багато говорять. Чи треба нам іще щось більше говорити? Ні! Наш обовязок кладе на нас сам належний визов. Сповнім його дальшими своїми жертвами і просьбою між миролюбне й свідоме громадянство прийти їм з поміччю.

Підписаний комітет уладжує цим разом знову баль, як знаєте з оголошення. Місцеві і з околиці, подбаймо та докажім, що ми гідні зватися їхніми братами. Попросім своїх знайомих до численної участи та своєю приявністю доможім їм у викінченні народньої твердині.

Родимців з подальших місцевостей, котрі бажали би, щоб їх імена видніли в пропамятній книзі, просимо засилати свої пожертви просто до краю, навіть на руки когось із кревних, або на котрогось із підписаних, а в свій час підписані подадуть все у виписі до краю.

ЗА КОМІТЕТ:

П. Сокальчук, голова; **Василь Крочак,** касієр; **Іван Крочак,** секретар. **130 East 7th Street, New York, N. Y.**

P. S. Тому, що праця в продовженні, випис дальших жертводавців буде поданий до прилюдного відома десь аж у листопаді.

ЗА ТЕБЕ, УКРАЇНО!
(Присвячене погиблим у Карпатській Україні).

За Тебе, Україно, ллється наша кров,
За волю нашого народу, правду і любов.
В нас кровця ллється, в Карпатській Україні,
В рідних горах Карпатах й в річці при долині.
Вороги ликують, вином запивають,
Ще на сором і на ганьбу „свої" помагають...
Наша кровця не водиця, даром тут не ллється!
Згине ворог, згине й зрадник—слід по них зітреться...
Січовики як вмирали, так мені сказали;
Я записав, щоб ми тепер й внуки наші знали,
Як карпатські січовики чехів проганяли
У вівторок, а в середу мадяри нахляли...
Двіста тисяч тих мадярів перейшли границю
І жадали, щоб ми здались... знищать Хуст, столицю...
Ми радились. Урядили: битись, не миритись!
Ворогів почтвертувати, трупом засвідчитись
Перед світом, хоч лукавим, чого ми бажаєм,
За що нашу і ворожу кров тут проливаєм.
За Соборну Україну, за Волю народу
Ми поляжем, та докажем, з якого ми роду!

М. С.

ОДНО ВИСТАРЧИТЬ ДЛЯ ДВОХ

Стейт Вашінгтон ріжними засобами розголошує свій головний продукт: яблока. На образку „королева свята яблочного цвіту" ділиться яблоком з губернатором стейту на доказ, що в Вашінгтоні ростуть такі великі яблока, що одним можуть поділитися двоє людей.

ВИТЯГАЮТЬ ФАРМЕРІВ З БОЛОТА

Робітники, які працюють на так званих допомогових роботах WPA, вже „витягнули з болота" два міліони фармерів. Це не жарт. За останні три роки WPA збудувала і направила біля 250,000 фармерських доріг. Наслідком цього 2,200,000 миль фармерських доріг в Америці зменшилося до 1,950,000 миль. Пів міліона фармерських господарств, до яких після дощу тяжко було дістатися, тепер мають добру комунікацію.

Мешканці міст не уявляють собі, яку велику прислугу робить WPA для фармерів, будуючи для них дороги. Треба знати, що є ще багато таких околиць, куди після дощу дуже тяжко дістатись. Тоді вся комунікація зо світом перервана. Навіть почта не доходить. Нагло гальмується всяка громадська діяльність. Діти перестають ходити до школи, а для хорого тяжко дістати лікарську поміч.

Фармери в недоступних округах не мають змоги збуту своїх продуктів, які або псуються, або тратять на вартості через те, що не були на час доставлені до міста. Буває й так, що як фармер з доставою своїх продуктів спізниться один тиждень, то може стратити ввесь свій доробок.

Правдою є, що долею фармерів, які жили в мало доступних околицях, ніхто не цікавився. Хоч вони пропорціонально давали на будову і направу доріг таку саму частину грошей, як мешканці міст і містечок, то перед 1933 роком вони майже нічого за це не діставали. Пляново фармерських доріг ніхто ні не будував, ні не направляв. Цею справою занявся федеральний уряд. Зразу через CWA і FERA, а тепер направою старих і будовою нових доріг займається WPA.

Наладжування доброї комунікації, це дуже важне діло. В цім напрямі WPA зробила дуже багато. В області своєї діяльности згадана установа видала на будову і направу фармерських доріг найбільшу суму грошей. При будові доріг працювало найбільше людей. Очевидно, що дороги будовано лише там, де їх було треба. Ніде і ніколи не роблено непотрібних видатків.

Направу робиться там, де вимагає потреба. Робітники випростовують і поширюють старі фармерські дороги та копають, де треба, рови. Будують водопроводи і мости, звичайно такі широкі, щоб могли минатися два автомобілі. Потрібний до направи доріг матеріял дістається в тих місцевостях, де відбуваються направи.

Треба зазначити, що кошти направи доріг невеликі. Шутру, піску і каміння на фармах є досить. Розуміється, що каміння треба товкти і перепускати через відповідну до того машину. Приморські дороги звичайно висипають мушлями.

Добрі діла WPA хвалять ріжні люди й інституції. Наприклад оціночна комісія стейту Тенесі каже, що „уліпшуючи у відсталих околицях комунікацію, WPA причиняється до поширення культури, промислу і модерного способу життя".

Фармерські провідники мають на цілі уліпшити комунікацію на фармах до того ступня, щоб кожний фармер, що живе в найбільш відсталих околицях міг, без огляду на погоду, все діставати почту, посилати дітей до школи і відставляти до міста свої продукти.

Для осягнення цеї цілі треба буде вісім разів більше грошей, ніж дотепер витратила на направу фармерських доріг. Як розділимо цю роботу на 10 літ, то сума річного розходу виноситиме 468 міліонів долярів, цебто не цілу половину з того, що стейти видають на будову і направу головних доріг. Такі видатки булиб цілком оправдані, бо вони улекшилиб життя 18,500,000 людей, які займаються фармерством і вживають примітивних доріг.

Мистецтво і школа.

Одна малярка заїхала до одного мадярського містечка і мешкала в домі одного місцевого вчителя. Вона була захоплена, помітивши у шкільній салі репродукцію янголів із Сикстинської Мадонни. За обідом вона почала хвалити вчителя за його добрий вибір. Гордий учитель відповів: Я сам винайшов цей образ і сам його там повісив, щоб нарешті мої учні зрозуміли, як не треба сидіти!

РАДІОВІ ПРОГРАМИ

УВАГА НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ!

Нова українська радіопрограма „ГОЛОС УКРАЇНИ".

Стація W.A.R.D. 1400 Kilocycles, ПОНЕДІЛОК, 6:30—7. ввечір, ПЯТНИЦЯ, 6:15—7. ввечір. Програма: новинки, музика, спів, оголошення, радіо-театр і ін. 401,-

Адреси: Radio Station W.A.R.D., 427 Fulton St., Brooklyn, N. Y. Tel.: Triangle 5-3300.

Radio Program "Voice of Ukraine", 144 East 7th St., New York, N. Y. Tel.: ORchard 7-9873.

РІДНІ ДУМКИ.

Щоденна Радіова Українська Програма почнеться 22. травня (мая) зо стації W.E.V.D. (1300 Kc.) 117 В. 46 стр., Ню Йорк, улаштована при унвсти „РОДИНИ" разом з українськими гросерниками. Підпирайте українські бизнеси! — Ukrainian Radio "Rodina," 747 Broadway, N. Y. C. Phone GRamercy 7-9550. 111,-

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО. (107)

Мандруючи ось так по дні озера, наша трійця натрапила на якусь стару затоплену ґалеру, яка вже глибоко зарилась була в пісок. Вона мусіла знаходитись там вже від довгих літ, бо дошки з боку вже обгнили, а чорні бальки обросли слизьким мохом. Деинде видніли людські кістяки. Це були рештки невільників, які були закуті на ґалері і так потопились.

Побачивши це, Геркуф попав у дуже подразнений стан. Він рухами рук старався пояснити важність цеї знахідки. А коли це не помагало, він скочив до середини і почав у ній щось нишпорити. По хвилі він знов виліз із ґалери, але зо скринькою під пахою. Стискаючи кріпко скриньку, він дав до зрозуміння, що треба йти далі. Вони рушили вперед.

Геркуф ішов енергійно вперед, не зупиняючись ні на хвилину. Тарзан запримітив у ньому якусь зміну. Він трохи затревожився. По хвилині він здержав Геркуфа і почав вияснювати йому рухами, що його теперішнім завданням є увільнити Лявака і Брайена. Геркуф не перечив тому. Після того короткого вияснення вони знов рушили далі в дорогу.

Незабаром вони підійшли до підводного городу, що простягся недалеко підводної святині. Геркуф звелів Гелені заховатися в густих підводних ростинах. Він дав їй до переховання таємничу скриньку. Після того він і Тарзан пустилися далі на небезпечну виправу. Ця виправа томила навіть Тарзана. Він не міг користуватися своїм змислом нюху.